

COLÒNIES DEL LLOBREGAT 2

Disseny curricular

1. INTRODUCCIÓ

La proposta és un quadern per treballar el tema de les colònies industrials tèxtils a partir de la visita a l'antiga colònia tèxtil de Viladomiu Nou de Gironella (Berguedà).

El quadern està pensat per a l'alumnat del cicle superior de primària, nois i noies que tenen entre 10 i 12 anys i fan la visita a la colònia de Viladomiu Nou. També es pot ampliar a l'alumnat de primer cicle de l'educació secundària obligatòria de 12 a 14 anys. En els dos casos els alumnes poden analitzar i interpretar les característiques més importants que serveixen per definir aquest tipus de poblament característic d'una etapa històrica concreta.

Creiem que el tema de les colònies industrials i les seves característiques és prou important perquè l'alumnat d'aquestes edats conegui aquest tipus de poblament.

Les colònies industrials tèxtils han estat un element molt característic del paisatge industrial català que, malauradament, és encara poc conegut.

La visita a la colònia ha de servir perquè els nois i noies coneguin aquest tipus d'hàbitat que es va donar en unes zones molt concretes de Catalunya al llarg del segle XIX. Així mateix es poden treballar els diversos elements que caracteritzen les colònies i analitzar les característiques socials, econòmiques i culturals, entre altres, que s'hi donaven.

2. CONTINGUTS

Conceptuals

1. Localització de les colònies
 - Rius de Catalunya i colònies industrials
 - Les colònies del Parc Fluvial
 - Factors de localització
2. La colònia de Viladomiu Nou
 - Evolució històrica de la colònia
 - Elements de la colònia
 - Localització de Viladomiu Nou
3. Els elements de la colònia
 - Anàlisi i característiques d'alguns elements: l'església, els habitatges, la torre de l'amo, el canal, la fàbrica

4. El procés tèxtil

5. El treball infantil

Procedimentals

- Identificació d'alguns rius de Catalunya en un mapa
- Relació de textos i punts d'un mapa
- Relació correcta de causes i efectes
- Situació en una línia del temps dels principals fets històrics de la colònia
- Relació correcta d'imatges, textos i significats
- Localització d'elements de la colònia en un plànol
- Resposta a qüestionaris
- Compleció de dibuixos
- Distinció de frases sobre els habitatges
- Interpretació de fotografies
- Ordenació de textos referits a un procés tecnològic
- Localització d'imatges en un procés tecnològic
- Situació de fets en una línia del temps

Actitudinals

- Interès per conèixer situacions del passat
- Curiositat per conèixer el tipus de poblament de les colònies industrials
- Actitud d'observació i interès pel patrimoni d'un lloc
- Valoració del paper de les colònies tèxtils com a instruments de preservació i coneixença del patrimoni
- Reconeixement de la importància del Parc Fluvial com a ens de preservació del patrimoni industrial i social
- Interès per a l'exactitud en l'elaboració del treball personal

3. OBJECTIUS

- Conèixer les característiques de les colònies industrials
- Identificar els principals rius de Catalunya on es van concentrar les colònies
- Conèixer les diferents colònies i fàbriques de riu que formen part del Parc Fluvial
- Interpretar els factors de localització de les colònies industrials tèxtils
- Distingir els principals elements d'una colònia
- Interpretar i obtenir informació de fonts escrites i visuals
- Comentar les característiques d'alguns dels elements d'una colònia
- Distingir les diferents fases d'un procés tèxtil
- Observar i seleccionar els diversos serveis que hi ha en una colònia
- Analitzar algun dels aspectes socioeconòmics que es donaven en una colònia
- Comportar-se respectuosament en un espai privat

4. ACTIVITATS D'APRENENTATGE

Tot el quadern es pot resoldre amb l'ajuda de les explicacions del monitoratge del Parc Fluvial i els diferents elements iconogràfics del mateix.

Malgrat això volem fer algunes consideracions respecte a algunes activitats a fi de complementar aquestes explicacions.

En l'**apartat 1** cal fer esment especial dels rius on es van localitzar les principals colònies tèxtils i les diferents causes que van fer que uns industrials les situessin en aquests rius. Recomanem incidir d'una forma directa en causes socials, econòmiques i laborals a part de les físiques, ja que a aquestes últimes se'ls ha donat tradicionalment una importància cabdal. També és important fer observar que si bé les colònies tèxtils, majoritàriament, es troben al costat del Ter i el Llobregat també n'hi ha algunes en els rius de ponent que són molt desconegudes.

En el **bloc 2** sobre la colònia de Viladomiu Nou cal fer esment especial en què moltes colònies presenten bastants elements comuns. També és important, amb l'ajuda de l'observació directa i de la indirecta (dibuix i fotos) fer veure la disposició dels diferents edificis dins l'espai: on hi ha la fàbrica, la torre de l'amo, l'església, etc. i fer observar, d'acord amb les capacitats intel·lectuals de l'alumnat, les possibles raons d'aquesta distribució.

L'**activitat 6 del bloc 3** pot fer-se servir com a element motivador per aprofundir en aspectes de la vida d'abans, a part de descriure les característiques dels habitatges que és l'objectiu principal de l'activitat.

Per fer l'**activitat 1 del bloc 4** cal retallar primer les imatges que hi ha al final del quadern i després situar-les en el lloc corresponent. És important de comentar les parts del procés, les màquines que hi intervenen i la transformació de la matèria primera en manufacturada. Atesa la dificultat que presenta en aquestes edats la comprensió d'un procés productiu, recomanem fer l'activitat d'una manera conjunta.

L'**activitat 1 de l'àmbit 5**, el treball infantil, ha de servir per comentar les característiques del personal que treballava en una fàbrica tèxtil. Recomanem introduir el tema del treball infantil i el treball de les dones, així com comparar les persones que treballaven abans amb les que treballen ara.

La imatge també permet comentar altres aspectes com vestits i pentinats, entre altres.

5. BIBLIOGRAFIA

- COMAS, F. i altres (1990). *Les colònies industrials*. Departament d'Ensenyament, Generalitat de Catalunya, Barcelona.
- COMAS, F. I SERRA, R. (2006). *Colònies tèxtils*. Parc Fluvial del Llobregat, Zenobita edicions, Manresa
- DDAA. *L'Erol*, "150 anys de colònies industrials", número 86-87, any 2005, Berga
- FRIGOLA, R. I LLARCH, E. (1987). *Viladomiu Nou: Colònia tèxtil*, Graó Editorial, Barcelona.
- SERRA, R. i VILADES, R. (1987). *La colònia Pons de Puig-reig*, Ed. de l'Albí, Berga.
- SERRA, Rosa. (2001). *Les colònies industrials*. Angle Editorial, Caixa de Manresa, Manresa
- SERRA, Rosa i altres. **PARC FLUVIAL**. Fulletons de l'Ametlla de Merola, Cal Vidal, Cal Marçal, Cal Pons, El Guixaró, Viladomiu Nou, Viladomiu Vell
- TERRADAS, I. (1979). *La colònia industrial com a particularisme històric: l'Ametlla de Merola*, Ed. Laia, Barcelona.

6. SOLUCIONARI

Pàgina 1

- Llobregat: 6; Segre: 3; Fluvià: 4; Ter: 5; Noguera Ribagorçana: 1; Cardener: 2
- Els rius de Catalunya amb més colònies tèxtils eren el Llobregat, el Ter i el Cardener.

Pàgina 2

- Les colònies del Parc Fluvial són: Cal Forcada: 16; Cal Rosal: 1; Ametlla de Merola: 15; La Plana: 2; L'Ametlla de Casserres: 3; Cal Pons: 11; Cal Marçal: 12; Cal Metre: 4; Cal Bassacs: 5; Viladomiu Vell: 6; Cal Vidal: 13; Cal Riera: 14; Cal Casas: 10; Cal Prat: 9; Viladomiu Nou: 7; Guixaró: 8

Pàgina 3

- Les relacions que han d'establir són les següents: *Per què les colònies se situaven al costat dels rius?* Perquè s'aprofitava l'aigua per fer moure les màquines. *Per què la majoria de les colònies es van construir en els rius de la meitat est de Catalunya, tot i que els de la zona de Lleida són més cabalosos?* Perquè hi havia més bones comunicacions. *Per què els empresaris van preferir construir les colònies a les comarques interiors de Barcelona i Girona?* Perquè els salaris que s'hi pagaven eren més baixos que als pobles de la costa.

Pàgina 4

- Les lletres que s'han d'escriure en els diferents punts del fris cronològic són (de dalt a baix): g, c, d, h, f, e, a, b, i.

Pàgina 5

- Totes les característiques són SÍ, excepte l'última "Els horts estan separats dels pisos, la majoria estan al costat de la riera de Clarà".

Pàgina 6

- Pregunta oberta. Cal fer observar a l'alumnat la disposició dels diferents elements de la colònia i la seva jerarquització.

Pàgina 7

- 1: Torre de l'amo; 2: Església; 3: Blocs de pisos; 4: Pont del carrilet; 5: Fàbrica; 6: Riu; 7: Resclosa

Pàgina 8

- La fotografia ens permet observar i interpretar una sèrie d'elements. Podem respondre: la forma que té la fàbrica; si tenia gaires obertures per aprofitar la llum natural; els materials que es van fer servir per construir-la; les plantes que té la nau; si els pisos de la gent que hi treballava eren a prop o lluny

Pàgina 9

- Les respostes correctes són: per fer moure les màquines i per regar els horts del costat del canal.
- L'ordenació del procés energètic és: la resclosa desviava l'aigua cap al canal; el canal portava l'aigua fins a l'entrada de la fàbrica; l'aigua queia sobre la turbina i la feina girar quan passava a

través de les pales; el moviment de rotació de la turbina es transmetia a l'eix vertical; l'eix distribuïa l'energia força a través dels embarrats i les corretges; els embarrats i les corretges feien anar les màquines.

Pàgina 10

- L'església es va dedicar a _____ i la va fer construir _____. Els dos eren els propietaris de la colònia Viladomiu. L'edifici va tardar _____ anys a construir-se.
- A la portalada central cal que dibuixin les dues finestres de la dreta, el campanar de l'esquerra i l'arc de mig punt de la portalada central.

Pàgina 11

- Les frases que han de marcar són: els pisos tenen galeria exterior compartida; els blocs d'habitatges estan separats entre ells; presenten una estructura allargassada; els blocs estan formats per planta baixa més dos o tres pisos; són ventilats, ben comunicats i ben fets.
- Perquè així estiguessin més a prop del lloc de treball.

Pàgina 12

- Les diferents torres de l'amo són: dibuix A: torre de cal Bassacs, dibuix B: torre de Viladomiu Nou; dibuix C: torre de cal Prat
- Els serveis que han de marcar són: botiga de queviures, guarderia, camp d'esports, cinema, parada d'autobús, garatges, estació de tren (abans), església, perruqueria, forn de pa, escola (abans), bar, parc infantil, horts, galliners

Pàgina 13

- Al requadre 2 hi ha d'anar el dibuix C; al 4 el dibuix E; al 6 la figura D; al 8 la imatge A i al 9 el dibuix B

Pàgina 14

- Cal que l'alumnat marqui en els dos frisos cronològics les diferents activitats que fa ell i les que feia l'Esteve.

Ens avaluem

- Són V: 2, 3, 6, 9 i 11